

Dodatkový protokol

k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter (Protokol II)

Vysoké smluvní strany,
připojímajíc, že humanitární zásady zakotvené ve společném článku 3 Ženevských úmluv z 12. srpna 1949 tvoří základ úcty k lidské osobnosti v případech ozbrojeného konfliktu, který nemá mezinárodní charakter,
připomínajíc dále, že mezinárodní dokumenty vztahující se k lidským právům poskytují základní ochranu lidské osobnosti,
zdůrazňujíc potřebu zajistit lepší ochranu obětem těchto ozbrojených konfliktů,
připomínajíc, že v případech, které nejsou upraveny platným právem, zůstává lidská osobnost pod ochranou zásad humánnosti a požadavků společenského vědomí,
se dohodly takto

Část I

Rozsah aplikace tohoto Protokolu

Čl.1.

Materiální rozsah aplikace

1. Tento Protokol, který rozvíjí a doplňuje společný článek 3 Ženevských úmluv z 12. srpna 1949 a nemění existující podmínky jeho aplikace, se bude vztahovat na všechny ozbrojené konflikty, které nejsou obsaženy v článku 1 Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I) a k nimž dochází na území Vysoké smluvní strany mezi jejími ozbrojenými silami a disidentskými ozbrojenými silami nebo jinými organizovanými ozbrojenými skupinami vykonávajícími pod odpovědným velením takovou kontrolu nad částí jejího území, která jim umožňuje vést trvalé a koordinované vojenské operace a aplikovat tento Protokol.

2. Tento Protokol nebude aplikován v případě vnitřních nepokojů a napětí, jako jsou vzpoury, izolované a sporadické násilné činy a ostatní činy podobné povahy, které se nepovažují za ozbrojené konflikty.

Čl.2.

Personální rozsah aplikace

1. Tento Protokol bude aplikován bez jakéhokoliv nepříznivého rozdílu založeného na rase, barvě, pohlaví, jazyku, náboženství nebo víře, politických nebo jiných názorech, národním nebo sociálním původu, majetku, rodovém původu nebo jiném stavu, nebo na jiných podobných kritériích (dále uváděných jako "nepříznivý rozdíl") na všechny osoby postižené ozbrojeným konfliktem ve smyslu uvedeném v článku 1.

2. Na konci ozbrojeného konfliktu budou všechny osoby zbavené svobody nebo osoby, jejichž svoboda byla omezena z důvodu souvisejících s takovým konfliktem, jakož i osoby, které byly zbaveny své svobody nebo jejichž svoboda byla omezena po konfliktu z těchto důvodů, používat ochrany podle článků 5 a 6, dokud takové zbavení nebo omezení svobody neskončí.

Čl.3.

Nevměšování

1. Žádné ustanovení tohoto Protokolu nebude uplatňováno s cílem zasáhnout do suverenity státu nebo povinnosti vlády udržovat a znovu zavádět všemi zákonnými prostředky právo a pořádek ve státě nebo bránit národní jednotu a územní celistvost státu.

2. Žádné ustanovení tohoto Protokolu nebude vykládáno jako oprávnění k přímému nebo nepřímému vměšování z jakéhokoli důvodu do ozbrojeného konfliktu nebo do vnitřních nebo zahraničních záležitostí Vysoké smluvní strany, na jejímž území k tomuto konfliktu došlo.

Část II

Humánní zacházení

Čl.4.

Základní záruky

1. Všechny osoby, které se přímo neúčastní nebo které se přestaly účastnit nepřátelských akcí bez ohledu na to, zda byla jejich svoboda omezena či nikoliv, mají právo na respektování své osoby, cti, přesvědčení a náboženského vyznání. Za všech okolností bude s nimi zacházeno humánně bez jakéhokoli nepříznivého rozdílu. Je zakázáno vydat rozkaz, že nikdo nezůstane naživu.

2. Bez újmy obecným výše uvedeným ustanovením jsou a zůstanou zakázány v každé době a na každém místě následující činy proti osobám zmíněným v odstavci 1:

a) ohrožování života, zdravotního a fyzického nebo duševního stavu osob, zvláště vražda, jakož i kruté zacházení jako mučení, mrzačení nebo jakákoliv forma tělesných trestů;

b) kolektivní tresty;

c) braní rukojmí;

d) teroristické činy;

e) urážky osobní důstojnosti, především ponižující a urážející zacházení, znásilnění, nucená prostituce a jakákoliv forma nemravného jednání;

f) otroctví a obchod s otroky ve všech svých formách; g) plenění;

h) hrozby vykonat jakýkoli z výše uvedených činů.

3. Dětem bude poskytnuta péče a pomoc, kterou vyžadují, a zvláště:

a) bude jim poskytnuto vzdělání, včetně náboženské a morální výchovy, v souladu s přáním jejich rodičů nebo v nepřítomnosti rodičů těch, kdo jsou odpovědní za péči o ně;

b) budou učiněna všechna nezbytná opatření, aby se usnadnilo sjednocování rodin, které jsou dočasně rozděleny;

c) děti do věku 15 let nebudou povolávány do ozbrojených sil nebo skupin a nebude jim dovoleno účastnit se nepřátelských akcí;

d) zvláštní ochrana, kterou poskytuje tento článek dětem do věku 15 let, se na ně bude vztahovat i tehdy,

účastnily-li se přímo nepřátelských akcí bez ohledu na ustanovení odstavce c) a budou zajaty;

e) v případě nutnosti budou učiněna opatření, a to pokud možno vždy se souhlasem jejich rodičů nebo osob, které za ně na základě práva nebo zvyku především odpovídají, aby děti byly dočasně přemístěny z oblasti, v níž dochází k nepřátelským akcím, do bezpečnější oblasti v zemi, a aby bylo zajištěno, že budou doprovázeny osobami odpovědnými za jejich bezpečnost a blaho.

Čl.5.

Osoby, jejichž svoboda byla omezena

1. Kromě ustanovení článku 4 budou přinejmenším dodržována následující ustanovení týkající se osoby zbavených svobody z důvodů souvisejících s ozbrojeným konfliktem, ať jsou internovány, či zadrženy:

a) s raněnými a nemocnými bude zacházeno v souladu s článkem 7;

b) osobám uvedeným v tomto odstavci budou ve stejném rozsahu jako místnímu civilnímu obyvatelstvu poskytovány potraviny a pitná voda a budou jim poskytnuta záruky týkající se zdraví, hygieny a ochrany proti nepřízni podnebí a nebezpečím vyplývajícím z ozbrojeného konfliktu;

c) bude jim umožněno přijímat individuální nebo kolektivní podporu;

d) bude jim umožněno vykonávat jejich náboženské obřady, a požádají-li o to a bude-li to možné, přijímat duchovní pomoc od osob vykonávajících náboženské úkony, např. od kněží apod.;

e) budou-li přinuceny pracovat, budou mít pracovní podmínky a záruky podobné těm, jaké má místní civilní obyvatelstvo.

2. Ti, kdo jsou odpovědni za internování nebo zadržení osob uvedených v odstavci 1, budou v rámci svých možností rovněž zachovávat následující ustanovení týkající se těchto osob:

a) kromě případů, kdy jsou muži a ženy z jedné rodiny ubytováni společně, budou ženy ubytovány v prostorách oddělených od mužů a budou pod bezprostředním dozorem žen;

b) osoby uvedené v odstavci 1 jsou oprávněny odesílat a přijímat dopisy a pohlednice, jejichž množství může být omezeno příslušným orgánem, pokud to považuje za nutné;

c) prostory k internování a zadržení nebudou umístěny v blízkosti oblasti bojů. Osoby uvedené v odstavci 1 budou evakuovány, budou-li prostory, kde jsou internovány nebo zadrženy, zvláště vystaveny nebezpečí vyplývajícím z ozbrojeného konfliktu, pokud může jejich evakuace být provedena za dostatečně bezpečných podmínek;

d) budou mít právo na lékařské prohlídky;

e) jejich zdraví a jejich tělesná či duševní integrita nebudou ohroženy žádným neoprávněným činem, nebo opomenutím. Je tudíž zakázáno podrobovat osoby uvedené v tomto článku jakémukoli lékařskému zákroku, který zdravotní stav příslušné osoby nevyžaduje a který není v souladu s obecně přijatými lékařskými normami užívanými ve vztahu k svobodným osobám za obdobných zdravotnických podmínek.

3. S osobami, které nejsou uvedeny v odstavci 1, avšak jejichž svoboda byla jakýmkoli způsobem omezena z důvodů souvisejících s ozbrojeným konfliktem, bude zacházeno humánně v souladu s článkem 4 a s odstavci 1 a), c) a d) a 2 b) tohoto článku.

4. Bude-li rozhodnuto propustit osoby zbavené svobody, přijmou ti, kdo tak rozhodli, nutná opatření k zajištění jejich bezpečnosti.

Čl.6. **Trestní stíhání**

1. Tento článek se týká stíhání a trestání trestných činů souvisejících s ozbrojeným konfliktem.

2. Nad osobami, které byly shledány vinnými z trestného činu, nebudou vynášeny rozsudky a vykonávány tresty kromě případů, kdy byl vynesena rozsudek soudem, který poskytuje základní záruky nezávislosti a nestrannosti, zejména:

a) soudní řízení poskytne obžalovanému možnost být bezodkladně informován o podrobnostech trestného činu, z něhož je obžalován a poskytne obžalovanému před řízením a během řízení všechna nezbytná práva a prostředky obhajoby;

b) nikdo nebude odsouzen za trestný čin jinak než na základě osobní trestní odpovědnosti;

c) nikdo nebude odsouzen za jednání nebo opomenutí, která nebyla podle zákona trestným činem v době jeho spáchání. Stejně tak nebude uložen trest těžší než jaký mohl být uložen v době, kdy byl trestný čin spáchán. Stanoví-li zákon vydaný po spáchání trestného činu lehčí trest, bude tento zákon aplikován ve prospěch pachatele;

d) každý obžalovaný bude považován za nevinného, dokud nebude v souladu se zákonem prokázána jeho vina;

e) každý obžalovaný bude mít právo, aby se soudní řízení konalo v jeho přítomnosti;

f) nikdo nebude nucen, aby svědčil proti sobě nebo aby se přiznal k vině.

3. Odsouzené osobě bude při vynesení rozsudku sděleno, jaké má právní a jiné opravné prostředky a lhůty, v nichž je může uplatnit.

4. Trest smrti nebude vynesena nad osobami mladšími 18 let v době spáchání trestného činu a nebude vykonán na těhotných ženách a na matkách malých dětí.

5. Po skončení nepřátelských akcí se budou vládnoucí orgány snažit udělit amnestii v nejširší možné míře osobám, které se zúčastnily ozbrojeného konfliktu, nebo těm, které byly zbaveny svobody z důvodů souvisejících s ozbrojeným konfliktem, bez ohledu na to, zda byly internovány nebo zadrženy.

Část III

Ranění, nemocní a trosečníci

Čl.7. **Ochrana a péče**

1. Všichni ranění, nemocní a trosečníci bez ohledu na to, zda se zúčastnili ozbrojeného konfliktu či nikoliv, budou respektováni a chráněni.

2. Za všech okolností bude s nimi zacházeno lidsky a bude jim poskytnuta v co největší možné míře a co nejrychleji lékařská péče a ošetření, které vyžaduje jejich stav. Nebude mezi nimi činěn rozdíl z

jiných důvodů než zdravotních.

Čl.8.

Pátrání

Kdykoli to okolnosti umožní, a zvláště po skončení boje, budou bezodkladně učiněna všechna možná opatření k vypátrání a sebrání raněných, nemocných a trosečníků, aby byli ochráněni před pleněním a špatným zacházením a aby mohla být zajištěna patřičná péče o ně, jakož i pátrání po mrtvých, aby se zabránilo jejich oloupení a aby byli důstojně pohřbeni.

Čl.9.

Ochrana zdravotnického a duchovního personálu

1. Zdravotnický a duchovní personál bude respektován a chráněn a při výkonu jeho povinností mu bude poskytnuta veškerá možná pomoc. Nemůže být nucen, aby plnil úkoly, které jsou neslučitelné s jeho humanitárním posláním.

2. Není možno žádat, aby zdravotnický personál při plnění svých funkcí dával přednost jakékoliv osobě z jiných než zdravotních důvodů.

Čl.10.

Všeobecná ochrana osob, které vykonávají zdravotnickou činnost

1. Za žádných okolností nebude trestána žádná osoba za provedení zdravotnických úkonů, které jsou v souladu s lékařskou etikou, bez ohledu na to, ve prospěch které osoby se tato činnost provádí.

2. Osoby, které vykonávají zdravotnickou činnost, nebudou nuceny provádět úkony nebo vykonávat práce, které nejsou v souladu s pravidly lékařské etiky nebo s jinými pravidly určenými ku prospěchu raněných a nemocných nebo s ustanoveními tohoto Protokolu, ani nebudou nuceny k tomu, aby neprováděly úkony, které tato pravidla a ustanovení vyžadují.

3. Profesionální povinnosti osob vykonávajících lékařskou činnost, pokud jde o informace, které mohou získat o raněných a nemocných v jejich péči, budou respektovány s výhradou vnitrostátního práva.

4. S výhradou vnitrostátního práva nesmějí být jakkoli trestány osoby vykonávající zdravotnickou činnost za to, že odmítnou poskytnout nebo že neposkytnou informace o raněných a nemocných, kteří jsou nebo byli v jejich péči.

Čl.11.

Ochrana zdravotnických jednotek a zdravotnických přepravních prostředků

1. Zdravotnické jednotky a zdravotnické přepravní prostředky budou vždy respektovány a chráněny a nestanou se předmětem útoku.

2. Ochrana, na kterou mají zdravotnické jednotky a zdravotnické přepravní prostředky nárok, bude přerušena pouze v tom případě, budou-li použity k nepřátelským činům mimo rámec jejich humanitárního poslání. Ochrana však bude přerušena teprve když bude vydáno varování, které v případě potřeby stanoví rozumnou lhůtu, a pouze poté, když tohoto varování nebude uposlechnuto.

Čl.12.

Rozeznávací znak

Pod kontrolou příslušného orgánu bude zdravotnický a duchovní personál i zdravotnické jednotky a zdravotnické přepravní prostředky označen rozeznávacím znakem červeného kříže, červeného půlměsíce nebo červeného lva a slunce na bílém pozadí. Bude respektován za všech podmínek a nebude ho použito nepatřičným způsobem.

Část IV

Civilní obyvatelstvo

Čl.13.

Ochrana civilního obyvatelstva

1. Civilní obyvatelstvo a jednotlivé civilní osoby požívají všeobecné ochrany proti nebezpečím vznikajícím v důsledku vojenských operací. Aby tato ochrana byla účinná, musí se za všech okolností dodržovat následující pravidla.

2. Civilní obyvatelstvo jako takové, jakož i jednotlivé civilní osoby nesmějí být předmětem útoku. Násilné činy nebo hrozby násilím, jejichž hlavním cílem je terorizování civilního obyvatelstva, jsou zakázány.

3. Civilní osoby požívají ochrany poskytované tímto článkem s výjimkou případu, kdy se přímo účastní nepřátelských akcí a po dobu těchto akcí.

Čl.14.

Ochrana předmětů nezbytných k přežití civilního obyvatelstva

Je zakázáno užívat hladovění civilních osob jako způsobu vedení války. Je tudíž zakázáno útočit na objekty, ničit, odstraňovat nebo znehodnocovat objekty nezbytné k přežití civilního obyvatelstva, jako jsou zásoby potravin, zemědělské oblasti sloužící k produkci potravin, sklizeň, dobytek, zařízení pro dodávku vody a zásobování vodou a zavlažovací zařízení.

Čl.15.

Ochrana staveb a zařízení obsahujících nebezpečné síly

Stavby nebo zařízení obsahující nebezpečné síly, zvláště přehrady, hráze a atomové elektrárny, nesmějí být předmětem útoku, i když jsou vojenskými objekty, pokud takový útok může způsobit uvolnění nebezpečných sil a vést v důsledku toho k vážným ztrátám na civilním obyvatelstvu.

Čl.16.

Ochrana kulturních statků a míst pro konání bohoslužeb

Bez újmy ustanovením Haagské úmluvy o ochraně kulturních statků za ozbrojeného konfliktu ze 14. května 1954, je zakázáno provádět jakékoli nepřátelské činy namířené proti historickým památkám, uměleckým dílům nebo místům pro konání bohoslužeb, které jsou kulturním a duchovním dědictvím národů a užívat je k podpoře vojenského úsilí.

Čl.17.

Zákaz nuceného přemísťování civilních osob

1. Z důvodů vztahujících se k danému konfliktu nesmí být nařizováno přemísťování civilního

obyvatelstva pokud to nevyžaduje bezpečnost příslušných civilních osob nebo nevyhnutelné vojenské důvody. Jestliže bude nutno takové přemístění provést, budou učiněna všechna opatření, aby civilní obyvatelstvo mohlo být přijato na určeném místě za uspokojujících podmínek, pokud jde o ubytování, hygienu, zdraví, bezpečí a výživu.

2. Civilní osoby nebudou nuceny opouštět své vlastní území z důvodů vztahujících se ke konfliktu.

Čl.18.

Pomocné organizace a pomocné akce

1. Pomocné organizace, které se nacházejí na území Vysoké smluvní strany, jako jsou organizace Červeného kříže, Červeného půlměsíce, Červeného lva a slunce, mohou nabídnout své služby s cílem vykonávat své tradiční funkce ve vztahu k obětem ozbrojeného konfliktu. Civilní obyvatelstvo může i ze své vlastní iniciativy nabídnout, že bude sbírat raněné, nemocné a trosečníky a že bude o ně pečovat.

2. Pokud civilní obyvatelstvo trpí nadměrnou nouzí v důsledku nedostatku zásob nutných k jeho přežití, jako jsou zásoby potravin a léků, budou s výhradou souhlasu příslušné Vysoké smluvní strany podniknuty pomocné akce pro civilní obyvatelstvo, které jsou ovšem výlučně humanitární a nestranné povahy a jsou prováděny bez jakéhokoliv nepříznivého rozdílu.

Část V

Závěrečná ustanovení

Čl.19.

Šíření

Tento Protokol bude šířen v co možná největší míře.

Čl.20.

Podpis

Tento Protokol bude otevřen stranám Úmluv k podpisu šest měsíců po podpisu Závěrečného aktu a zůstane otevřen po dobu dvanácti měsíců.

Čl.21.

Ratifikace

Tento Protokol bude ratifikován co možná nejdříve. Ratifikační listiny budou uloženy u Švýcarské spolkové rady, depozitáře Úmluv.

Čl.22.

Přístup

Tento Protokol bude otevřen k přístupu kterékoli straně Úmluv, která ho nepodepsala. Listiny o přístupu budou uloženy u depozitáře.

Čl.23.

Nabytí platnosti

1. Tento Protokol nabude platnosti šest měsíců po uložení dvou ratifikačních listin nebo listin o přístupu.

2. Pro každou stranu Úmluv, která ratifikuje tento Protokol nebo k němu přistoupí později, nabude platnost šest měsíců po uložení její ratifikační listiny nebo listiny o přístupu.

Čl.24. Změny

1. Každá Vysoká smluvní strana může navrhnout změny tohoto Protokolu. Text navrhované změny bude zaslán depozitáři, který po konzultaci se všemi Vysokými smluvními stranami a s Mezinárodním výborem Červeného kříže rozhodne, zda je třeba svolat konferenci k posouzení navrhované změny.

2. Depozitář pozve na tuto konferenci všechny Vysoké smluvní strany, jakož i strany Úmluv bez ohledu na to, zda tento Protokol podepsaly či nikoliv.

Čl.25. Výpověď

1. V případě, že Vysoká smluvní strana vypoví tento Protokol, nabude výpověď platnosti teprve po uplynutí šesti měsíců od obdržení listiny o výpovědi. Pokud se však vypovídající strana po uplynutí šesti měsíců nachází v situaci uvedené v článku 1, výpověď nenabude platnosti před ukončením ozbrojeného konfliktu. Osoby, které byly zbaveny svobody nebo jejichž svoboda byla omezena z důvodů vztahujících se ke konfliktu, budou však nadále požívat výhod z ustanovení tohoto Protokolu až do svého konečného propuštění.

2. Výpověď bude oznámena písemně depozitáři, který ji zašle všem Vysokým smluvním stranám.

Čl.26. Notifikace

Depozitář bude informovat Vysoké smluvní strany, jakož i strany Úmluv bez ohledu na to, zda jsou signatáři tohoto Protokolu či nikoli:

a) o podpisech připojených k tomuto Protokolu a o uložení ratifikačních listin nebo listin o přístupu v souladu s články 21 a 22;

b) o datu nabytí platnosti tohoto Protokolu v souladu s článkem 23;

c) o sděleních a prohlášeních, které obdržel v souladu s článkem 24.

Čl.27. Registrace

1. Po nabytí platnosti bude tento Protokol zaslán depozitářem sekretariátu Organizace spojených národů k registraci a k publikaci v souladu s článkem 102 Charty Organizace spojených národů.

2. Depozitář bude rovněž informovat sekretariát Organizace spojených národů o všech ratifikacích a přístupech, které obdržel v souvislosti s tímto Protokolem.

Čl.28.

Autentické texty

Originál tohoto Protokolu, jehož anglický, arabský, čínský, francouzský, ruský a španělský text má stejnou platnost, bude uložen u deponitáře, který zašle jeho ověřené kopie všem stranám Úmluv.